

УДК 378.016:004]:[347.78(100+477):004.77
DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.278650>

Анастасія Антоненко, здобувачка I рівня вищої освіти
Бердянського державного педагогічного університету

Ганна Алексєєва, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
комп'ютерних технологій в управлінні та навчанні й інформатики
Бердянського державного педагогічного університету

Олександр Антоненко, кандидат технічних наук, доцент кафедри
комп'ютерних технологій в управлінні та навчанні й інформатики
Бердянського державного педагогічного університету

Олександр Овсянніков, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
комп'ютерних технологій в управлінні та навчанні й інформатики
Бердянського державного педагогічного університету

РЕГУЛЮВАННЯ АВТОРСЬКОГО ПРАВА У КІБЕРПРОСТОРІ НА ОСНОВІ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ПРИ ВИКЛАДАННІ КОМП'ЮТЕРНИХ ДИСЦИПЛІН

У статті проаналізовано нормативно-правові акти регулювання міжнародного авторського права зокрема в мережі Інтернет. Поява всесвітньої мережі Інтернет актуалізувала питання захисту захистити автором власних прав в Інтернеті, тому окремий наголос зроблено на проблемах охорони й захисту прав інтелектуальної власності в сучасних умовах розвитку інформаційного суспільства. Наведено основні способи порушення авторських прав в кіберпросторі (літературні твори; музичні твори; драматичні твори; живописні, графічні та скульптурні твори; кіно та інші аудіовізуальні твори; звукозаписи) і надано рекомендації щодо запобігання порушенням авторських прав. Встановлено, що чинне законодавство України не регулює захист авторських прав у мережі Інтернет. Описано деякі ефективні стратегії запобігання порушенням прав авторів та зазначено правові інструменти, доступні для захисту захищеного авторським правом контенту в Інтернеті.

Ключові слова: професійна освіта; навчальний процес; інтелектуальна власність; Інтернет; плагіат; авторські права; правопорушення.

Рис. 3. Таб. 1. Літ. 18.

Anastasiia Antonenko, Applicant of the First-Level of Higher Education,
Berdyansk State Pedagogical University

Ganna Aliksieieva, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Informatics and
Computer Technologies in Management and Learning Department,
Berdyansk State Pedagogical University

Oleksandr Antonenko, Ph.D. (Technic), Associate Professor of the Informatics and
Computer Technologies in Management and Learning Department,
Berdyansk State Pedagogical University

Oleksandr Ovsyannikov, Ph.D. (Pedagogy),
Associate Professor of the Informatics and
Computer Technologies in Management and Learning Department,
Berdyansk State Pedagogical University

REGULATION OF COPYRIGHT IN CYBER SPACE BASED ON SOCIAL NETWORKS IN THE TEACHING OF COMPUTER DISCIPLINES

The article analyzes normative legal acts regulating international copyright in particular on the Internet. The appearance of the worldwide Internet has led to an increase in questions about how to protect the author's own rights on the Internet, therefore a special emphasis is placed on the protection and protection of intellectual property rights in the modern conditions of the development of the information society. The main ways of copyright infringement in cyberspace (literary works; musical works; dramatic works; pictorial, graphic and sculptural works; cinema and other audiovisual works; sound recordings) are given and recommendations for preventing copyright infringement are given. It has been established that the current legislation of Ukraine does not regulate copyright protection on the Internet. It describes some effective strategies for preventing copyright infringement and outlines the legal tools available to protect copyrighted content on the Internet.

The most popular social networks in the world as of April 2023, which are ranked by the number of active users, were analyzed, and their capabilities, advantages and disadvantages in the field of copyright protection on the Internet were considered. The user agreements of the three selected social networks Facebook, Instagram, and LinkedIn were analyzed and their advantages and disadvantages in the field of copyright protection and protection were determined.

It has been proven that in the process of professional education of IT specialists, it is necessary to study the very basics of copyright regulation in cyberspace based on social networks when teaching computer disciplines. Analysis of user agreements

**РЕГУЛЮВАННЯ АВТОРСЬКОГО ПРАВА У КІБЕРПРОСТОРІ НА ОСНОВІ
СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ПРИ ВИКЛАДАННІ КОМП'ЮТЕРНИХ ДИСЦИПЛІН**

of social networks provided a clear list of what they can offer authors, artists, influencers, etc., in relation to their creative activities, which are accompanied by the creation of author's content. And from here we can come to the conclusion that LinkedIn became the most favorable social network, and Instagram became the worst.

Keywords: professional education; learning process; intellectual property; Internet; plagiarism; copyright; tort.

Постановка проблеми. У сучасному світі вагома частина швидкого та мінімально витратного прибутку отримується завдяки інтелектуальній власності саме у мережі Інтернет: торгові марки, пісні, мобільні додатки, винаходи, дизайн та багато іншого. Кіберпростір надає стартовий майданчик з мільйонною аудиторією для початківців: інфлуенсерів, блогерів, митців тощо. Але усі авторські доробки можуть стати прицілом зазіхання шахраїв та недобросовісних людей. Щоб запобігти незаконному заволодінню інтелектуальною власністю існує захист авторського права у кіберпросторі.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Теоретичним питанням захисту авторських прав в мережі Інтернет присвячені дослідження В. Дмитришина, П. Берзіна, М. Панова, С. Кравцова, В. Левіна, С. Петкова, Р. Дроб'язка, О. Пастухова, І. Римаренко, П. Ріппа, Ю. Якубівської та інших науковців.

У роботі “Запобігання порушенням авторських прав в Інтернеті” [3] А. Лісовий оглянув правовий аспект захисту авторських прав в Інтернеті. Він наголошує на розробці ефективних стратегій запобігання порушенням прав авторів та зазначає правові інструменти, доступні для захисту захищеного авторським правом контенту в Інтернеті. У статті також аналізується роль міжнародних організацій Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ) та Світової організації торгівлі у регулюванні питань авторського права в Інтернеті.

Натомість науковці М. Логвиненко, І. Карих та А. Диковець зосереджують увагу читача на правових основах захисту авторських прав в онлайн-середовищі [4]. Вони висвітлюють труднощі, з якими стикаються власники авторських прав, намагаючись захистити свої твори від онлайн-порушень, зокрема проблеми з виявленням вмісту, який порушує авторські права, і забезпечення виконання позовів щодо авторських прав у різних юрисдикціях. Автори також зазначили про важливість міжнародної співпраці у протистоянні цим викликам.

Останні зміни до законодавства України у галузі захисту авторського права в Інтернеті [9] аналізує І. Стройко у роботі “Адаптація законодавства України до законодавства ЄС щодо авторського права і суміжних прав в Інтернеті”. Науковець стверджує, що ці зміни необхідні для гармонізації законодавства України із законодавством ЄС і удосконалення механізму захисту правовласників в онлайн-середовищі, а також розглядає виклики, які з'являються під час впровадження нових законів.

Питання, які виникають у зв'язку з використанням інформаційних технологій у контексті захисту авторського права, розглядає О. Харитонова [12]. Науковиця аналізує вплив цифрових технологій на авторське право та проблеми захисту захищеного авторським правом контенту в епоху цифрових технологій, пропонує деякі можливі шляхи подолання цих проблем, зокрема розробку нових технологічних засобів захисту авторського права.

6 вересня 1952	24 липня 1971	24 вересня 1993	20 грудня 1996
Всесвітня конвенція про авторське право	Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів	Угода про співробітництво в галузі охорони авторських і суміжних прав	Договір з питань авторського права і суміжних прав
8 квітня 1996	28 жовтня 1998	22 травня 2001	26 лютого 2014
Декларація незалежності кіберпростору	Digital Millennium Copyright Act	InfoSoc Directive	CRM Directive

Рис. 1. Міжнародні угоди, які забезпечують захист робіт

А. Штефан та К. Зеров у роботі “Припинення порушень авторського права та суміжних прав в Інтернеті: огляд законодавчих новел” проаналізували останні законодавчі зміни щодо захисту авторського права в Інтернеті в Україні, їхню ефективність у запобіганні порушенням авторських прав в Інтернеті, окреслили деякі проблеми, які потребують розв’язання [13]. Вони також пропонують деякі можливі рішення, зокрема використання технологічних інструментів для виявлення порушення авторських прав в Інтернеті та запобігання їм.

Мета статті: проаналізувати нормативно-правові акти регулювання авторського права у світі та окремо в мережі Інтернет; а також проаналізувати користувацькі угоди трьох обраних соціальних мереж, визначити їх переваги та недоліки в сфері охорони і захисту авторського права в процесі професійної освіти IT-фахівців.

Виклад основного матеріалу. У процесі професійної освіти IT-фахівців при викладанні комп’ютерних дисциплін необхідно робити акцент на охороні авторського права [1; 2; 5; 14; 16].

Порушення авторських прав не обмежується однією країною, це інтернаціональна проблема, боротися з якою потрібно тільки у спільній діяльності з

іншими країнами, шляхом підписання міжнародних угод, імплементації норм міжнародних конвенцій у внутрішнє законодавство України, впровадження дієвих законодавчих актів, які будуть захищати авторські права [6; 7; 8; 10; 11]. Існує ціла низка міжнародних договорів і конвенцій, які забезпечують захист творчих робіт, що є об’єктом авторського права [15]. Як правило, вони (рис. 1) забезпечують захист робіт як тільки вони створюються (або фіксуються на матеріальному носії вираження).

Звісно, ця глобальна проблема не оминула Україну. Нижче наведено статистику злочинів проти авторського права у мережі Інтернет (2015–2020 рр.) (рис. 2).

Важливим нормативним актом у галузі захисту інтелектуальних прав стала “Всесвітня конвенція про авторське право”, прийнята на Міжурядовій конференції з авторського права в Женеві 6 вересня 1952 р. Наступним значним актом вважається “Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів”. На відміну від попередньої конвенції, ця передбачає охорону особистих немайнових прав. Також 24 вересня 1993 р. було підписано “Угоду про співробітництво в галузі охорони авторського права і суміжних прав”.

Рис. 2. Статистка порушень авторського права та з використанням мережі Інтернет

ВОІВ є установою ООН, яка працює в напрямі зростаючого міжнародно-правового захисту авторського права та іншої інтелектуальної власності. У грудні 1996 р. цією організацією укладено договір з питань авторського права і суміжних прав, який втілює важливе положення у галузі протидії плагіату та піратства, а саме: лише автори літературних і художніх творів можуть давати дозвіл на розповсюдження оригіналів і примірників своїх творів шляхом продажу чи іншого способу передачі власності; угоди між сторонами передбачають правові механізми для запобігання обходу технологій, які творці використовують для захисту своїх прав. Ці нормативні акти стали основою захисту усіх авторських

прав, які виникають незалежно від того матеріальні вони чи електронні.

Наша тема стосується саме регулювання авторського права у кіберпросторі, відтак, гадаю, доречним буде згадати про нормативно-правові акти, які будуть регулювати таке право у мережі Інтернет (рис. 2). Першим з них є “Декларація незалежності кіберпростору”, що була впливовим раннім документом про доречність реакції урядів на невпинно швидко зростаючу роль Інтернету у світі. Вона створена Джоном Перрі Барлоу, який був засновником Electronic Frontier Foundation та опублікована 8 квітня 1996 р. в Давосі, Швейцарія.

Наступним основним нормативним актом, який

РЕГУЛЮВАННЯ АВТОРСЬКОГО ПРАВА У КІБЕРПРОСТОРІ НА ОСНОВІ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ПРИ ВИКЛАДАННІ КОМП'ЮТЕРНИХ ДИСЦИПЛІН

буде встановлювати правила захисту авторських прав у Інтернет-мережі, є закон Сполучених Штатів Америки "Digital Millennium Copyright Act" (Про авторське право в цифрову епоху – ДМСА). Через те, що майже всі соціальні мережі та платформи для ведення творчої діяльності були "народжені" на території США, тому його існування заслуговує особливої уваги в будь-якій країні. Положення ДМСА доповнюють Американське законодавство в області авторського права. Воно стосується не тільки копіювання контенту як порушення авторських прав, але

й виробництво й розповсюдження технологій для обходу технічних засобів захисту цих прав. Варто зауважити, що у США є перелік об'єктів, які підпадають під захист авторського права, він зазначений у § 2 Розділу 17 Кодексу Сполучених Штатів. У цьому переліку присутні ті об'єкти авторських прав, на котрі можливо здійснити посягання у мережі Інтернет (рис. 3): 1) літературні твори; 2) музичні твори; 3) драматичні твори; 4) живописні та скульптурні твори; 5) кіно та інші аудіовізуальні твори; 6) звукозаписи.

Рис. 3. Об'єкти авторських прав, на котрі можливо здійснити посягання у мережі Інтернет

Щодо законодавства Європейського Союзу, то в ньому присутня Директива 2001/29/ЄС (InfoSoc Directive) про гармонізацію певних аспектів авторського права та суміжних прав в інформаційному суспільстві, що була розроблена з метою оновлення правил щодо захисту авторських прав у цифрових мережах. Також дія цього акту спрямовувалась на реалізацію 1996 WIPO Internet Treaties (договори ВОІВ про інтернет). Крім того, існує ще директива 2014/26/EU (CRM Directive) про колективне управління авторським правом і суміжними правами та міжтериторіальне ліцензування прав на музичні твори для використання онлайн на внутрішньому ринку.

З огляду на те що кількісний показник користувачів найбільших соціальних мереж уже давно перетнув цифру в декілька мільярдів осіб. Звісно, що умови угод, на які погоджується користувач, приєднуючись до соціальної мережі, ніхто не читає. Якщо проаналізувати майже усі умови укладення цих договорів (або користувацьких угод) можна виокремити особливість, а саме що вони укладаються без можливості внесення змін до тексту звичайними користувачами. Тобто людина може або погодитись на такі умови, або ні. Тож це також є цікавим об'єктом для вивчення у питанні захисту авторського права у кіберпросторі. Нами було обрано три соціальні мережі, такі як Facebook, Instagram і LinkedIn.

**РЕГУЛЮВАННЯ АВТОРСЬКОГО ПРАВА У КІБЕРПРОСТОРИ НА ОСНОВІ
СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ПРИ ВИКЛАДАННІ КОМП'ЮТЕРНИХ ДИСЦИПЛІН**

Почнемо із соціальної мережі Facebook. Згідно з користувацькою угодою він має право зберігати та використовувати на власний розсуд будь-які матеріали, розміщені користувачами, а також авторські дописи. Facebook зберігає особисті дані користувача скільки це необхідно. У більшості випадків інформація, яка пов'язана з акаунтом, буде зберігатися доки людина не видалить свій профіль. Також компанія зберігає за собою право передавати інформацію про користувачів третім особам – рекламним службам, аналітичним компаніям, операторам зв'язку тощо, а також своїм партнерам, це можуть бути власники сайтів і додатків, маркетплейсам. Однак компанія Facebook переконує, що усі дані, які вони передають іншій стороні, будуть анонімними. Винятком є інформація на запит державних органів, але тільки у випадках, передбачених законодавством. Тож у підсумку, усі авторські дописи, фотографії та відео, персональну інформацію тощо Facebook може передати третім особам без персонального дозволу. Але також ця соціальна мережа реагує на звернення: у випадку незаконного порушення авторського права, Facebook має право видалити відповідний контент із дотриманням DMCA [17].

Новий регламент у додатку Instagram спонукає тільки видалити свій обліковий запис. Отже, Instagram у разі згоди користувачем з договором отримує повну владу над матеріалами людини, а саме: право використання їх у рекламі або навіть видалити інформацію з облікового запису, вільний продаж даних без згоди автора. Instagram не стає правовласником матеріалів, які користувачі розміщують мережі, тож не несе відповідальності за зміст дописів, публікацій та фото. Це належить користувачам, а

отже, саме вони можуть у разі чого понести покарання за зміст. Як і у випадку з Facebook, у разі згоди з політикою користування, Instagram отримує необмежене право на використання матеріалів та передачу їх третім особам. Використання дописів, фото та будь-чого у рекламі не є порушенням права автора, як і відсутність грошової винагороди. Але знову ж таки при отриманні скарги на порушення авторського права іншим користувачем, Instagram згідно з DMCA видалить контент-порушник [18].

У соціальній мережі LinkedIn компанія не має такої влади над контентом, як попередні представники, але все одно права на інформацію користувачів присутня. Компанія поважає авторські права та конфіденційність облікових записів користувачів. Однак соціальна мережа може передавати і робити будь-що з контентом або особистою інформацією без дозволу та винагород. Але такі дії можна припинити, видаливши контент або просто закрити акаунт. LinkedIn не використовує авторські дописи, фото та відео користувачів у рекламі, але без згоди може розмістити своє рекламне оголошення біля їхніх публікацій. У різних країнах користувацькі угоди можуть мати відмінності через різне законодавство у сфері політики або особистої інформації. Основні моменти кожної з обраних соціальних мереж зафіксовано у таблиці (табл. 1).

Висновки. Отже, нормативна база, у якій зафіксовані основні положення авторського права щодо визначення, суб'єктів, охорони, захисту тощо, достатньо широка та має міжнародне поширення. Жодний твір, незалежно від його походження та закріплення (матеріальний чи віртуальний світ), має своє право на охорону від недобросовісного використання.

Таблиця 1

Аналіз соціальних мереж стосовно захисту та використання об'єктів авторського права

Тезиси Мережа	+	-
Facebook	Реагує на порушення авторських прав користувачами	Зберігає та використовує матеріали користувачів Передає дані користувачів третім особам Може передавати інформацію партнерам Може видалити або передати інформацію державі за юридично обгрунтованими запитам
Instagram	Не виявлено	Використовує дані користувачів в рекламі Не питає згоди авторів контенту Вимагає дозвіл використання дописів / фото / відео і використовує поза сервісом (такий дозвіл користувачів полишає їхнє право на захист авторського права) Може видалити контент, який порушує авторське право
LinkedIn	Поважає конфіденційність користувачів Зобов'язує розміщувати інформацію на яку має право тільки користувач За скаргю видалляє контент, порушуючи авторське право Не бере контент користувачів у рекламу	Надає права третім особам передавати і повторно ліцензувати право на використання, копіювання, зміну, розподіл, публікацію і обробку інформації і контенту. Не питає згоди авторів контенту

Аналіз користувацьких угод соціальних мереж надав чіткий перелік того, що вони можуть запропонувати авторам, митцям, інфлуенсерам тощо, стосовно їхньої творчої діяльності, яка супроводжується створенням авторського контенту. І звідси можна дійти до висновку, що найсприятливішою соціальною мережею став LinkedIn, а найгіршою – Instagram.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у дослідженні зарубіжного досвіду питань захисту авторських прав в мережі Інтернет.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеева Г.М. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в процесі професійної підготовки студентів педагогічних вузів. *Актуальні питання природничо-математичної освіти*. Суми, Україна : ВВП "Мрія", 2014. С. 184–191.

2. Алексеева Г.М. Формування готовності майбутніх соціальних педагогів до застосування комп'ютерних технологій у професійній діяльності : монографія. Бердянськ : БДПУ, 2014.

3. Лісовий А.К. Запобігання порушенням авторського права в мережі Інтернет. *Prevention of violations of copyright on the Internet*. 2021.

4. Логвиненко М.І., Каріх І.В., Диковець А.В. Проблеми захисту об'єктів авторського права в мережі Інтернет. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2019.

5. Овсянніков О., Алексеева, Г. Комп'ютерне середовище науково-дослідної роботи студентів інженерно-педагогічних спеціальностей комп'ютерного профілю як об'єкт проектування. *Молодь і ринок*. 2019. № 9 (176). DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-14-2-39>

6. Політика захисту авторських прав у соціальній мережі LinkedIn. URL: <https://ua.linkedin.com/legal/copyright-policy> (дата звернення: 08.05.2023)

7. Політика конфіденційності компанії Meta. URL: <https://uk-ua.facebook.com/privacy/policy> (дата звернення: 08.05.2023)

8. Політика конфіденційності у соціальній мережі LinkedIn. URL: <https://ua.linkedin.com/legal/privacy-policy> (дата звернення: 08.05.2023)

9. Стройко І.А. Адаптація законодавства України до новел законодавства Європейського Союзу у сфері авторського права і суміжних прав в Інтернет-середовищі. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 3. С. 205–210.

10. Угода про користування у соціальній мережі LinkedIn. URL: <https://ua.linkedin.com/legal/user-agreement>? (дата звернення: 08.05.2023)

11. Умови використання у соціальній мережі Instagram. URL: <https://help.instagram.com/581066165581870/> (дата звернення: 08.05.2023)

12. Харитонов О.І. Інформаційні технології та авторські права: сучасні виклики. 2017.

13. Штефан А.С., Зеров К.О. Припинення порушень авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет: огляд законодавчих новел. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2017. № 3. С. 18–26.

14. Antonenko A.O., Aliksieieva H.N., Smolina I.S. VR та AR технології в освітньому процесі: практичний аспект. *Proceedings of the International Conference "RECENT ADVANCES IN SCIENCE"* (February 15–16, 2023, Boston, USA). LIU. 2023. pp. 12–18. URL: <https://drive.google.com/>

<file/d/1mPu6h3f36wGZtjCtH5rJNKyepbJBerUv/view> (дата звернення: 08.05.2023).

15. Congress U.S. Digital millennium copyright act. Public Law, 1998. 105.304: 112. URL: <https://www.copyright.gov/legislation/dmca.pdf> (дата звернення: 08.05.2023)

16. Kravchenko N.V., Alyeksyeyeva H.M., Gorbatyuk L.V. Curriculum Optimization by the Criteria of Maximizing Professional Value and the Connection Coefficient of Educational Elements, Using Software Tools: (ICTERI 2018: 14th International conference on ict in education, research, and industrial applications). (Kyiv, Ukraine, May 14–17, 2018). CEUR Workshop Proceedings, Vol. 1, pp. 365–378.

17. Соціальні мережі, топ найпопулярніших в Україні і країнах світу 2020. URL: <https://marketer.ua/ua/the-most-popular-social-networks-in-the-world/> (дата звернення: 08.05.2023)

18. We are social 2023: соціальні мережі, інтернет та тенденції електронної комерції. URL: <https://elit-web.ua/ua/blog/we-are-social-2023> (дата звернення: 08.05.2023)

REFERENCES

1. Aliksieieva, H.M. (2014). Vykorystannia informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii v protsesi profesiinoi pidhotovky studentiv pedahohichnykh vuziv [Victorious information-communal technologies in the process of professional training of students of pedagogical universities]. *Current issues of science and mathematics education*. Sumy, pp. 184–191. [in Ukrainian].

2. Aliksieieva, H.M. (2014). Formuvannia hotovnosti maibutnix sotsialnykh pedahohiv do zastosuvannia kompiuternykh tekhnolohii u profesiinii diialnosti [Formation of readiness of future social educators to use computer technologies in professional activity]. *Monohraf. Berdyansk*. [in Ukrainian].

3. Lisovyi, A.K. (2021). Zapobihannia porushenniam avtorskoho prava v merezhi Internet [Prevention of violations of copyright on the Internet]. *Doctor's thesis*. Kyiv, 256 p. [in Ukrainian].

4. Lohvynenko, M.I., Karikh, I.V., Dykovets, A.V. (2019). Problemy zakhystu obektiv avtorskoho prava v merezhi Internet [Problems of copyright protection on the Internet]. *Theory and practice of intellectual property*. DOI: <https://doi.org/10.3731/22020.208041>. (Accessed 08 May. 2023) [in Ukrainian].

5. Ovsyannikov, O. & Aliksieieva, H. (2019). Kompiuterne seredovyshe naukovo-doslidnoi roboty studentiv inzhenerno-pedahohichnykh spetsialnostei kompiuternoho profilu yak ob'iekt proektuvannia [The computer environment of scientific research work of students of engineering and pedagogical specialties of the computer profile as a design object]. *Youth & market*, 9 (176). DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-14-2-39> (Accessed 08 May. 2023) [in Ukrainian].

6. Polityka zakhystu avtorskykh prav u sotsialnii merezhi LinkedIn [LinkedIn's copyright protection policy]. Available at: <https://ua.linkedin.com/legal/copyright-policy>? (Accessed 08 May. 2023) [in Ukrainian].

7. Polityka konfidentsiinosti kompanii Meta [Meta Privacy Policy]. Available at: <https://uk-ua.facebook.com/privacy/policy> (Accessed 08 May. 2023) [in Ukrainian].

8. Polityka konfidentsiinosti u sotsialnii merezhi LinkedIn [LinkedIn Privacy Policy]. Available at: <https://ua.linkedin.com/legal/privacy-policy> (Accessed 08 May. 2023). [in Ukrainian].

9. Stroiko, I.A. (2019). Adaptatsiia zakonodavstva Ukrainy do novel zakonodavstva Yevropeiskoho Soiuzu u sferi avtorskoho prava i sumizhnykh prav v Internet-seredovyschi. [Adaptation of the legislation of Ukraine to the new legislation

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИМІРЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

of the European Union in the field of copyright and related rights in the Internet environment]. *Journal of the Kyiv University of Law*, No. 3. pp. 205–210. [in Ukrainian].

10. Uhoda pro korystuvannya u sotsialnii merezhi LinkedIn [LinkedIn Social Network User Agreement]. Available at: <https://ua.linkedin.com/legal/user-agreement?> (Accessed 08 May. 2023). [in Ukrainian].

11. Umovy vykorystannia u sotsialnii merezhi Instagram. [Terms of use in the Instagram social network.]. Available at: <https://help.instagram.com/581066165581870/> (Accessed 08 May. 2023) [in Ukrainian].

12. Kharytonova, O.I. (2017). Informatsiini tekhnologii ta avtorski prava: suchasni vyklyky [Information technology and copyright: modern challenges]. [in Ukrainian].

13. Shtefan, A.C. & Zerov, K.O. (2017). Prypynennia porushen avtorskoho prava i sumizhnykh prav u merezhi Internet: ohliad zakonodavchykh novel [Termination of violations of copyright and related rights on the Internet: a review of legislative amendments]. *Theory and practice of intellectual property*. No. 3. pp. 18–26. [in Ukrainian].

14. Antonenko, A.O., Aliexsieieva, H.N. & Smolina, I.S. (2023). VR ta AR tekhnologii v osvithomu protsesi: praktychnyi aspekt [VR and AR technologies in the educational process: practical aspect]. *Proceedings of the International Conference "RECENT ADVANCES IN SCIENCE"* (February

15–16, 2023, Boston, USA). LIU. pp. 12–18. Available at: <https://drive.google.com/file/d/1mPu6h3f36wGZtjCtH5rJNKyepbJBepUv/view> (Accessed 08 May. 2023)

15. Congress, U.S. (1998). Digital millennium copyright act. Public Law, 105.304: 112. Available at: [https://www.copyright.gov/legislation/dmca.pdf_\(Accessed](https://www.copyright.gov/legislation/dmca.pdf_(Accessed) 08 May. 2023) [in English].

16. Kravchenko, N.V. Alyeksyeieva, H.M. & Gorbatyuk, L.V. (2018). Curriculum Optimization by the Criteria of Maximizing Professional Value and the Connection Coefficient of Educational Elements, Using Software Tools: (ICTERI 2018: 14th International conference on ict in education, research, and industrial applications). Kyiv, Ukraine, May 14–17, 2018. *CEUR Workshop Proceedings*, 1, 365–378. [in English].

17. Sotsialni merezhi, naipopuliarnishi v ukraini i krainakh svitu 2020 [Social networks, most popular in Ukraine and countries of the world 2020]. Available at: <https://marketer.ua/ua/the-most-popular-social-networks-in-the-world/> (Accessed 08 May. 2023). [in Ukrainian].

18. We are social 2023: sotsialni merezhi, internet ta tendentsii elektronnoi komertsii [We are social 2023: social networks, internet and e-commerce trends]. Available at: <https://elit-web.ua/ua/blog/we-are-social-2023> (Accessed 08 May. 2023). [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 12.05.2023

УДК 37.091.279.7:37.014.6

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.282775>

*Ольга Андрійчук, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри методики викладання навчальних предметів
комунального закладу "Житомирський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти" Житомирської обласної ради*

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИМІРЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

У статті розглянуто поняття "формувальне оцінювання" через призму його трактування як зарубіжними, так і вітчизняними науковцями. Акцентовано увагу на тому, що будь-який вид педагогічного оцінювання є інструментом вимірювання якості освіти. Наведено приклади векторності досліджень формувального оцінювання зарубіжними науковцями. Проведено аналіз досліджень вітчизняних науковців, які свідчать, що формувальне оцінювання є актуальним питанням реформування системи освіти в Україні, оскільки ефективно впливає на рівень якості освітнього процесу. Порівняльною характеристикою змісту понять "формувальне оцінювання" та "підсумкове оцінювання" привернуто увагу педагогічних працівників до особливостей організації та проведення формувального оцінювання під час освітнього процесу.

Ключові слова: оцінювання; педагогічне оцінювання; види педагогічного оцінювання; формувальне оцінювання; підсумкове оцінювання; якість освіти.

Таб. 2. Літ. 9.

*Olha Andriiuchuk, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the
Methods of Teaching Educational Subjects Department,
Communal Institution "Zhytomyr Regional In-Service Teachers' Training Institute",
Zhytomyr Regional Council*

FORMATIVE ASSESSMENT AS A TOOL FOR MEASURING THE QUALITY OF THE EDUCATIONAL PROCESS: FROM THEORY TO PRACTICE

The article examines the concept of "formative assessment" through the prism of its interpretation by both foreign and native scientists. Attention is focused on the fact that any type of pedagogical assessment is a tool for measuring the quality of education. Examples of the vector nature of research on formative assessment made by foreign scientists through organizational aspects,